

De Hoeksteen, Guardamar, Zondag 10 juni 2018

**Schriftlezingen: Exodus 20: 1 t/m 7 en 1 Samuël 4: 1-1 en
Filippenzen 2: 1- 11**

“Sodeju, of de eeuwige strijd van de Bond tegen Vloeken...” Aldus de kop boven een artikeltje op de opiniewebsite De Correspondent. Daar denken we toch het eerst aan bij het derde gebod: posters en leuzen van de Bond tegen het Vloeken. Aan de papegaai; aan de leus ‘Vloeken is aangeleerd, word geen naprater’ of aan die veel oudere slogan: “Spreek vrijmoedig over God, maar misbruik zijn naam nooit...” We zullen daar vanmorgen bij stilstaan, bij taalgebruik, taalverruwing en taalvervuiling. Maar ik denk dat het derde gebod daar niet in eerste instantie over gaat. Ik zou zelfs durven verdedigen dat een hartgrondig vloek soms meer als gebed dan als godslastering bedoeld kan zijn... en dat het juist het (wan)gedrag van gelovige mensen is dat anderen tot vloeken kan brengen...

Tekst van de prediking

Gemeente van onze Heer,

Hoe leerden wij het vroeger? *“Gij zult de naam van de Here uw God, niet ijdel gebruiken ...”*

Laten we eerst maar eens naar dat zogenaamde ‘vloeken’ kijken. God en Jezus als stopwoord, als uitroep, in allerlei variaties en combinaties, de een schokkender dan de ander. Vaak onnadenkend, zoals het *Oh My God*, afgekort tot OMG in sms-taal, door vooral meisjes te pas en te onpas in de mond genomen.

Voetbaltrainers zie je op TV, als hun team een opgelegde kans mist of de tegenpartij een niet te missen kans biedt, vaak vloeken. Daar hoeft je niet heel erg goed voor te kunnen liplezen. Vloeken, in films, in boeken, in het theater... Youp van 't Hek doet het heel bewust, om te provoceren.

Je hoeft niet per se gelovig te zijn om moeite te hebben met dit soort armoedig taalgebruik, want armoedig is het. Vloeken klinkt in veel gevallen even grof als wanneer iemand overal 'kanker' bij roept. Je hoeft maar één keer met kanker in je gezin of vriendenkring geconfronteerd te zijn, dan laat je dat wel uit je hoofd, maar bovendien doet het pijn als je anderen daar zo nonchalant en bot mee omgaan. Ik ben van mening dat

dit soort taalgebruik, al dan niet met God en Jezus erin, meestal samenhangt met gebrek aan opvoeding en gebrek aan inlevingsvermogen. Soms ook met een laag zelfbeeld of een sterk van onmacht dat verborgen wordt door dit soort grove taal. Natuurlijk is dit misbruik van Gods naam, maar het gebeurt vooral door mensen voor wie die naam niets betekent. En daarom snappen we wel dat dit 3e gebod daar in eerst instantie NIET op gericht is.

Geadresseerd zijn juist de mensen die deze naam wel 'kennen'. Mensen die zich gelovig noemen. Mensen die bidden, die naar de kerk, of de synagoge, of de moskee gaan... Mensen die belijden dat God de Eeuwige en de Heilige is. Dat Hij onze Vader is, maar wel “onze Vader die in de hemel zijt ...” En dat ons spreken over God en in Gods naam daarom alleen in nederigheid, eerbied en bescheidenheid kan gebeuren.

En daarom zullen we dit gebod allereerst horen als een waarschuwing om Gods naam niet te misbruiken voor een ijdele zaak. En ijdel - voor alle zekerheid - heeft niets met het spiegeltje aan de wand te maken, 'ijdel' is de enigszins ouderwetse vertaling van een Hebreeuws woordje dat 'leeg' of 'gewichtloos' betekent. Het gaat om handelen en spreken in Gods Naam, met een beroep op die Naam, voor een zaak gaat waar die Naam *niet* bij

past. We snappen dit onmiddellijk als we horen wat ooit Adolf Hitler schreef: “... *Ik geloof dat ik in overeenstemming met de wil van de Almachtige Schepper handel. Door mij tegen de Jood te verdedigen, strijd ik voor het werk van God.*” Wetend wat wij weten, voelen we hoe vals, hoe krom dit is. Dit is misschien het meest beruchte voorbeeld hoe dictators en allerlei dubieuze leiders er als de kippen bij zijn om Gods Naam te verbinden aan de eigen ideologie en ambities.

Maar het zijn niet alleen notoire schoften die weten hoe ze hun eigen politieke ambities met een beroep op God aan de man kunnen brengen. Politici in Nederland die veelvuldig verwijzen naar “onze joods-christelijke traditie” om hun rechts-populistische standpunten beter te laten landen onder het kerkelijke, of gelovige publiek, doen precies hetzelfde... Of, ietsje verder van huis, maar voor veel christenen toch gevoelsmatig dichtbij: Israël. U weet, op 14 mei jl. (de Israëlische Onafhankelijkheidsdag), verhuisde onder veel feestelijkheid de Amerikaanse ambassade naar Jeruzalem. Los van of u dat een goede of slechte zaak vindt, maar de toespraak die Benjamin Netanyahu daarbij hield, was een schoolvoorbeeld van handig gebruik maken van de religieuze gevoelens en overtuigingen van talloze mensen in eigen land en

daarbuiten, door in één adem deze actie van de Verenigde Staten, Israël en Jeruzalem te verbinden met Gods Naam en Gods wil en Gods zegen. Durf er dan nog maar eens kritisch over te zijn! (U moet de toespraak nog maar eens goed bekijken en beluisteren op YouTube).

Het is de aloude kwestie, van het zegenen van wapens en kolonialisme en imperialisme, door priesters, dominees en missionarissen van elke smaak. Een verhaal van alle tijden, ook bijbelse tijden. Zoals we in het boek Samuël lezen. Het volk Israël heeft te lijden onder hun buurvolk, de Filistijnen. Er vindt een veldslag plaats die tot een verpletterende nederlaag voor de Israëlieten leidt. Vierduizend man gesneuveld. Wat een verdriet aan het thuisfront! Maar ook een nationale identiteitscrisis! En in een door en door religieuze samenleving als destijds gaat het dan niet over de deskundigheid van het opperbevel, de kwaliteit van de wapens en overige gevechtsuitrusting, of over het defensiebudget. Nee, het is voor alles een religieuze vraag: hoe kon God dit toelaten? En dan komen de leiders van het volk met een verklaring: God was er helemaal niet bij... We waren vergeten Hem erbij te betrekken. Maar dat verzuim gaan we nu inhalen! En dan wordt de ark van het verbond opgehaald uit Silo, u weet wel, die draagbare kist waarin naar men zegt,

onder andere de twee tafels van het verbond, oftewel de Tien Geboden, werden bewaard.

Daar komen ze, Chofni en Pinchas, twee slimme kerkleiders die van de godsdienst een luxueus bestaan leiden, met de ark. En er gaat een gejuich op dat de bergen ervan wankelen. Want nu kan het niet meer misgaan. God is er zelf bij! De oorlog is nu een jihad geworden, een kruistocht, een heilige oorlog! *Gott mit uns!* Ja, het is van alle tijden... en het komt in alle religies voor. En ik denk dat dit een van de voornaamste redenen is, waarom sommige mensen hartgrondig en welbewust beginnen te vloeken als Gods naam eraan te pas komt. Als het geloof ter sprake komt. Omdat ze kotsmisselijk zijn van zogenaamde vrome mensen die in naam van Allah, Jezus, Adonai, of wie dan ook het grootst mogelijke onrecht begaan of laten gebeuren, of totaal onverschillig voor het lijden en de ellende van anderen blijven en alleen maar eigen belang en welzijn najagen.

Mensen zijn vaak tot vloeken gebracht, omdat de daden van de kerk, – laat ik het maar bij ons houden – en van kerkmensen vaak zo haaks staan op de mooie woorden in preken, gebeden en gezangen. Nee, erger nog, omdat die mooie woorden zelfs worden misbruikt, ijdel gebruikt, voor eigen belang, eigen gelijk, eigen status.

Omdat met opportunistisch gebruik van bijbelteksten en vrome oneliners eigen agenda's worden gerealiseerd. Laten we af en toe maar wel in deze spiegel kijken, hoe pijnlijk ook. Volgens mij het beste wat de kerk in deze tijd kan doen. Niet wijzen naar anderen, naar die kerkverlaters, niet de verklaring zoeken in de moderne tijd, de zwarte piet toespelen aan moderne theologie, of weet ik wat. Nee, gewoon maar eens een generatie lang goed luisteren naar de mensen aan de rand en daarbuiten, en op basis daarvan aan zelfreflectie doen!

Maar ik wil niet in het negatieve eindigen! Dit gebod doet ons ook beseffen hoe bijzonder het is, dat de Eeuwige God zich bij name bekend heeft willen maken aan ons. Je naam, dat is immers iets kostbaars, iets persoonlijks. Doordat je een naam hebt, *ben* je iemand, ben je iemand met wie anderen zich kunnen verbinden, ben je aanspreekbaar, kan iemand jou zijn of haar liefde verklaren. Op je naam ben je dan ook zuinig. Je wilt graag dat je naam en daarmee je integriteit bij anderen veilig is. Als de Eeuwige zich met name bekend maakt, stelt Hij zich dus zeer kwetsbaar op.

Hoe zullen we met Hem omgaan? Kunnen we het aan, dat wij U of Gij of zelfs Jij mogen zeggen tegen de Allerhoogste. Ik weet hoe verbijsterd Duitse of Engelse collega's waren dat in het Nederlandse leger tijdens een

missie soldaten of onderofficieren in de lagere rangen in de wandelgangen hun meerderen vaak gewoon bij de voornaam noemden. Dat dat kon bij ons! En dan toch een behoorlijk geregeld leger hebben... Het derde gebod positief opgevat, zegt: wij mogen God bij name noemen, we mogen met Hem omgaan als met een geliefd persoon. We mogen Hem aanspreken, aanroepen, met Hem leven in een relatie van liefde en verbondenheid. En we mogen van Hem spreken. Zijn Naam noemen in ons concrete bestaan. Binnen de grenzen van dit gebod. In een combi van vrijmoedigheid en grote bescheidenheid. Nooit met een verborgen agenda, om mijn eigen visie of overtuiging te laten domineren, nooit om een ander of een ander geloof of een andere cultuur naar beneden te halen. Want dan kom ik in de gevarenzone, van 'God voor mijn karretje spannen'.

Dan maar wat meer zwijgen? Ik denk het wel. In elk geval minder triomfantelijk en vanzelfsprekend God ter sprake brengen, kritischer kijken naar onszelf, ons spreken over God. Dat kan volgens mij alleen maar winst opleveren! Bijvoorbeeld een sterkere focus op Jezus Christus, de Heer die gestorven is en leeft, die ons is voorgegaan en nog altijd voorgaat. Zijn Naam 'boven alle naam' verheffen betekent niet alleen opwekkingsliederen voor Jezus zingen, maar voor alles:

dat zijn persoon ons kostbaar is, zijn woorden ons brood, zijn leven ons voorbeeld. Dat Hij bron en norm is voor hoe we over God en elkaar spreken en hoe wij handelen in deze wereld. Amen.